

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 sierpnia 2018 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi, X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. z dnia 5 czerwca 2018 r. w ten sposób, że: przyznał wnioskodawcy prawo do zasiłku pogrzebowego w kwocie 3 518,40 zł.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

M. B. (1) była osobą samotną, nie miała dzieci, ani żadnej bliższej rodziny. Zmarła w dniu 23 kwietnia 2018 r. w Wojewódzkim Szpitalu (...). W. B. w Ł. Szpital ten pismem z dnia 25 kwietnia 2018 roku wniósł o sprawienie pogrzebu przez (...)

Zgodnie z umową nr (...) zawartą pomiędzy Miastem Ł. – (...) w Ł. (zamawiającym) a H. S., prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą Firma H. S. (wykonawcą), wykonawca zobowiązał się świadczyć na zlecenie zamawiającego usługi pogrzebowe. W ramach pochowania zwłok osoby dorosłej wykonawca zobowiązał się m.in. dokonać kompleksowego załatwienia formalności w urzędach i u zarządcy cmentarza, w tym wniesienia wszystkich niezbędnych opłat.

Zleceniem z dnia 2 maja 2018 roku MOPS zlecił Firmie H. S. pochowanie zwłok zmarłej M. B. (1) zgodnie z wyznaniem katolickim.

Po wykonaniu zlecenia wykonawca wystawił fakturę VAT na kwotę 3 518,40 złotych brutto. Jedną z piętnastu wyszczególnionych na fakturze czynności było kompleksowe załatwienie formalności w urzędach oraz u zarządcy cmentarza. Przewidziano za nią cenę 10,00 złotych brutto, w tym 8% podatku VAT.

Sąd Rejonowy ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o wskazane dowody z dokumentów. Postępowanie dowodowe, ze względu na tryb rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym, ograniczone zostało do dowodów, w oparciu o które organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję. Stan faktyczny nie był przedmiotem kontrowersji pomiędzy stronami, a spór wywiązał się wyłącznie na płaszczyźnie prawa. Organ rentowy nie kwestionował też uzyskania przez odwołującego się prawa do zasiłku pogrzebowego, a jedynie jego wysokość.

Sąd I instancji wskazał, że podstawę prawną zaskarżonej decyzji organu rentowego, w świetle której należało dokonać oceny zasadności argumentów obu stron procesu na gruncie ustalonego stanu faktycznego, stanowi art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 z późn. zm.), w myśl którego, w razie poniesienia kosztów pogrzebu przez gminę zasiłek pogrzebowy przysługuje w wysokości udokumentowanych kosztów pogrzebu, nie wyższej jednak niż określona w art. 80, czyli 4 000 złotych.

Sąd I instancji podkreślił, że gmina - Miasto Ł., udokumentowała fakturą VAT, iż poniosła koszty pogrzebu M. B. (1) w wysokości 3 518,40 złotych, a kwota ta nie przekracza ustawowej granicy wysokości zasiłku pogrzebowego. Sąd nie miał wątpliwości, że

w ramach pojęcia „kosztów pogrzebu”, którym ustawodawca posługuje się w treści art. 79 ust. 1 powołanej ustawy, mieszczą się wszelkie wydatki związane z czynnościami formalnymi i faktycznymi zmierzającymi do pochówku zmarłego. Jedną z takich czynności jest niewątpliwie uzyskanie aktu zgonu, do czego niezbędna jest wizyta w Urzędzie Stanu Cywilnego. Pogrzeb osoby wyznania katolickiego nie może odbyć się bez dokonania stosownych uzgodnień z zarządcą cmentarza, w tym zarejestrowania pochówku w dokumentacji cmentarza oraz zarezerwowania kaplicy i oprawy muzycznej. Konieczność dokonania tych czynności jest oczywista.

Sąd I instancji wskazał, że argumentacja organu rentowego, sprowadzająca się do tezy, że kwota 10 złotych poniesiona z tytułu dokonania przez zakład pogrzebowy powyższych czynności była „wydatkiem nadmiarowym”, ponieważ mógł ich dokonać pracownik(...) jest nieprzekonująca. Idąc tym tokiem rozumowania można bowiem uznać, że

pracownik MOPS mógłby dokonać innych istotnych czynności wyszczególnionych na analizowanej fakturze – np. przygotować zwłoki do pogrzebu (koszt w wysokości 50 złotych) czy ułożyć je w trumnie (koszt w kwocie 20 złotych). Niewątpliwie można także uniknąć konieczności zakupu wiązanki pogrzebowej za cenę 30 złotych, wszak mogłaby zostać wykonana własnoręcznie przez pracowników(...) Biorąc jednak pod uwagę, że pracownicy MOPS co do zasady nie świadczą swojej pracy w formie wolontariatu, pobrane przez nich wynagrodzenia za dokonanie wymienionych czynności mogłoby przewyższyć koszt usług firmy pogrzebowej, który w ocenie sądu nie jest wygórowany. Sąd podkreślił, że dywagacje te nie mają racji bytu na gruncie obowiązujących regulacji prawnych. Ustawodawca, regulując świadczenie ubezpieczeniowe w postaci zasiłku pogrzebowego, nie wymaga bowiem, by pochówek odbywał się przy jak największym osobistym zaangażowaniu uprawnionego do zasiłku. Nie wskazuje też, by koszty pogrzebu były jak najniższe. Jedynymi ustawowymi przesłankami nabycia prawa do tego rodzaju świadczenia jest rzeczywiste poniesienie przez uprawniony podmiot kosztów pogrzebu i ich udokumentowanie. Przesłanki te w realiach niniejszej sprawy zostały spełnione, a wysokość wydatków poniesionych przez odwołującego się mieści się w kwocie 4 000 złotych, stanowiącej ustawowe ograniczenie wysokości zasiłku pogrzebowego.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Rejonowy zmienił zaskarżoną decyzję orzekającą jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku złożył pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zaskarżając go w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędne ustalenie, że w związku ze sprawieniem pogrzebu zmarłej w dniu 23.04.2018 r. M. B. (2) strony łączyła umowa nr (...) z dnia 2016 r., podczas gdy zgodnie ze zleceniem w przedmiocie pochowania zwłok zmarłej M. B. (2) z dnia 02.05.2018 r. strony łączyła umowa zawarta z dnia 24.01.2018 r.

2. naruszenie prawa materialnego:

a) art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 z późn. zm.) poprzez jego wykładnię i przyjęcie, że do „kosztów pogrzebu” zalicza się wszelkie wydatki z czynnościami formalnymi i faktycznymi zmierzającymi do pochówku tj. załatwianie formalności w urzędach oraz u zarządcy cmentarza;

b) art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 z późn. zm.) poprzez wykładnię i przyjęcie, że jedyną przesłanką nabycia prawa do zasiłku pogrzebowego uprawniony podmiot jest ich poniesienie i ich udokumentowanie, bez dokonywania analizy poniesione koszty mieszczą się w ramach pojęcia „koszty pogrzebu”.

Pełnomocnik organu rentowego wskazał, że umowa nr (...) z dnia 22.06.2018 r. obowiązywała w okresie od 01.07.2016 r. do 31.01.2018 r., co oznacza, że w dacie śmierci M. B. (2) czy też występowania ze zleceniem dotyczącym pochowania zwłok zmarłej, umowa nie obowiązywała. Nadto z treści zlecenia z dnia 02.05.2018 r. wynika, że zakres usług oraz jej cena winny być zgodne z określonymi w umowie o usługi pogrzebowe”. Pełnomocnik organu rentowego nadto podkreślił, że brak jest możliwości odniesienia się do zakresu usług możliwych do realizowania w związku z chowaniem zwłok zmarłej z uwagi na fakt błędnego ustalenia okresu trwania umowy pomiędzy Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Ł., a firmą H. S.” w zakresie chowania zwłok zmarłych. Ponadto, o ile fakt ich poniesienia i udokumentowania faktu ich poniesienia, nie rodzi wielu trudności, o tyle kluczowym zagadnieniem staje się zaliczenie konkretnego wydatku do „kosztów pogrzebu”. W niniejszej sprawie koszt 10,00 zł poniesiony przez wnioskodawcę w związku z „kompleksowym załatwianiem formalności w urzędach oraz u zarządcy cmentarza” jest „wydatkiem nadmiarowym”, który nie jest jednocześnie wydatkiem niezbędnym, bezpośrednio związanym z pochówkiem i umiarkowanym. Należy zgodzić się ze stwierdzeniem Sądu, iż jedną z czynności zmierzającą do pochówku zmarłego jest uzyskanie aktu zgonu. Jednakże Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, jako jednostka będąca profesjonalistą w zakresie realizowania zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej

z dnia 12.03.2004 r., t.j. Dz. U. z 2004 r. nr 64, poz. 593), a także realizująca zadania w zakresie zastępczego sprawiania pogrzebów, w tym osobom bezdomnym, ww. czynności związane z uzyskaniem aktu zgonu z USC, mogła dokonać samodzielnie, bez generowania dodatkowych kosztów (jak chociażby umocowanie pracownika MOPS do uzyskania dokumentów z Urzędu Stanu Cywilnego). Nie było to z całą pewnością niemożliwe do zrealizowania. Pełnomocnik wskazał ponadto, iż sporządzenie aktu zgonu jest zwolnione z opłaty skarbowej. Koszty pogrzebu obejmują wydatki odpowiadające zwyczajom panującym w środowisku, do którego zmarły należał. Do wydatków tych zalicza się: koszty przewiezienia zwłok do miejsca ich pochowania, nabycia i urządzenia grobu, wystawienie nagrobka odpowiadającego zwyczajom środowiska (za: G. Bieniek, Komentarz s. 446, teza 3 komentarza do art. 446 k.c.). Zgodnie z wyrokiem SN z dnia 7 marca 1969 r., II PR 641/68 (OSNCAPiUS 1970 nr 2, poz. 33) do kosztów pogrzebu można zaliczyć m.in. umiarkowany wydatek poniesiony na zakup niezbędnej odzieży żałobnej, której noszenie zarówno w czasie pogrzebu, jak i przez dłuższy czas po zgonie osoby bliskiej jest zwyczajowo przyjęte w wielu środowiskach. Z kolei w wyroku SN z dnia 6 stycznia 1982 r., II CR 556/81 (LEX nr 8388) stwierdzono, że obowiązek zwrotu kosztów pogrzebu na podstawie art. 446 § 1 k.c. obejmuje zwrot bezpośrednio z pogrzebem związanych (przewóz zwłok, nabycie trumny, zakup miejsca na cmentarzu itp.), jak również zwrot wydatków odpowiadających zwyczajom danego środowiska. Do tych wydatków zalicza się koszty postawienia nagrobka (w granicach kosztów przeciętnych, jeżeli nawet koszty rzeczywiste były znacznie wyższe), wydatki na wieńce, kwiaty, zakup odzieży żałobnej, poczęstunek osób biorących udział w pogrzebie, przy uwzględnieniu okoliczności konkretnego przypadku (wyrok SN z dnia 9 marca 2007 r., V CSK 459/06, LEX nr 277273). Świadczenia z ubezpieczenia społecznego, służące łagodzeniu skutków określonego ryzyka nie mają charakteru odszkodowawczego, a błędna wykładnia art. 79 ust. 1 doprowadziły Sąd I instancji do przekonania, że „kosztem pogrzebu” jest „opłata za kompleksowe załatwienie formalności w urzędach i u zarządcy cmentarza”.

Wskazując na powyższe, pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania.

W odpowiedzi na apelację, pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o oddalenie apelacji. Pełnomocnik wnioskodawcy podniósł, że w niniejszej sprawie koszty zostały udokumentowane poprzez złożenia faktury oraz, że zarówno umowa z 22.06.2016 r. jak i umowa z 24.01.2018 r. identycznie w § 3 ust. 2 pkt A określają, że do obowiązków firmy pogrzebowej należy „kompleksowe załatwienie formalności w urzędach oraz u zarządcy cmentarza, w tym wniesienie wszystkich niezbędnych opłat”

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem orzeczenie Sądu Rejonowego jest prawidłowe i znajduje oparcie zarówno w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, jak i w obowiązujących przepisach prawa.

Brak jest uzasadnionych podstaw do uwzględnienia zarówno zarzutu naruszenia przez Sąd pierwszej instancji prawa procesowego, jak i zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Przechodząc do zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. wskazać należy, że w myśl wskazanego przepisu sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd dokonuje oceny wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów, mających znaczenie dla ich mocy i wiarygodności (tak np. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu orzeczenia z 11 lipca 2002 r., IV CKN 1218/00, LEX nr 80266).

Ramy swobodnej oceny dowodów są określone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnym poziomem świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (tak też Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach, np. z dnia 19 czerwca 2001 r., II UKN 423/00, OSNP 2003/5/137). Poprawność rozumowania sądu powinna być możliwa do skontrolowania, z czym wiąże się obowiązek prawidłowego uzasadniania orzeczeń (art. 328 § 2 k.p.c.).

Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 § 1 k.p.c. wymaga zatem wykazania, iż sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Natomiast zarzut dowolnego i fragmentarycznego rozważenia materiału dowodowego wymaga dla swej skuteczności konkretyzacji, i to nie tylko przez wskazanie przepisów procesowych, z naruszeniem których apelujący łączy taki skutek, lecz również przez określenie, jakich dowodów lub jakiej części materiału zarzut dotyczy, a ponadto podania przesłanek dyskwalifikacji postępowania sądu pierwszej instancji w zakresie oceny poszczególnych dowodów na tle znaczenia całokształtu materiału dowodowego oraz w zakresie przyjętej podstawy orzeczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego dokonana przez Sąd Rejonowy ocena zgromadzonego w postępowaniu materiału dowodowego jest – wbrew twierdzeniom apelującego – prawidłowa.

Zarzuty skarżącego sprowadzają się w zasadzie do polemiki ze stanowiskiem Sądu i interpretacją dowodów dokonaną przez ten Sąd i jako takie nie mogą się ostać. Apelujący przeciwstawia bowiem ocenie dokonanej przez Sąd pierwszej instancji swoją analizę zgromadzonego materiału dowodowego i własny pogląd na sprawę. W apelacji zostały wskazane poszczególne okoliczności o treści korzystnej dla pozwanej. Jest to jednak potraktowanie zebranego w sprawie materiału dowodowego w sposób wybiórczy, to jest z pominięciem pozostałego - niewygodnego lub nieodpowiadającego jej wersji zdarzeń. Fragmentaryczna ocena materiału nie może zaś dać pełnego obrazu spornych okoliczności. Zadaniem Sądu Rejonowego – prawidłowo przez Sąd wykonanym – było przeprowadzenie całościowej oceny zebranego w sprawie materiału, ponieważ tylko taka mogła posłużyć dla oceny prawidłowości dokonanego zwolnienia.

W szczególności wskazać należy, że dla istoty rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie ma znaczenia, czy w momencie śmierci, czy też występowania ze zleceniem dotyczącym pochowania zwłok zmarłej M. B. (1) , (...)w Ł. miał zawartą umowę z firmą „ H. S.”, czy też jakkolwiek inną firmą świadczącą tego rodzaju usługi, a decydujące znaczenie ma jedynie fakt poniesienia kosztów pochówku. W tym miejscu wskazać należy, iż stanowisko organu rentowego zaprezentowane w treści apelacji jest w istocie niekonsekwentne, gdyż idąc tym trybem rozumowania, w sytuacji gdy określony podmiot nie zawarł stosownej umowy z firmą pogrzebową, organ rentowy powinien odmówić wypłaty jakichkolwiek kosztów związanych z pochówkiem, a nie tylko ich części.

Sąd I instancji nie przekroczył zatem granic swobodnej oceny dowodów. Z tych też względów podniesiona przez apelującą argumentacja nie mogła przynieść spodziewanych przez nią skutków procesowych. Ponadto należy podnieść, że jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to dokonana ocena nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego można było wysnuć wnioski odmienne (post SN z 23.01.2001 r. IV CKN 970/00, niepubl. wyrok SN z 27 września 2002 r. II CKN 817/00).

W odniesieniu zaś do podnoszonego przez skarżącą naruszenia art. 79 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazać należy, że przepis ten w żaden sposób nie różnicuje sytuacji gminy (MOPS – u) od sytuacji innych podmiotów w nim wymienionych, a tym bardziej nie nakłada na gminę innych, dodatkowych obowiązków, jak choćby kwestii samodzielnego załatwiania stosownych formalności w urzędach. Wskazać w tym miejscu należy, że osoby fizyczne i osoby prawne, wymienione w art. 78 ust. 2 i art. 79 ust. 1 ustawy emerytalnej, mają prawo do zwrotu poniesionych kosztów w wysokości udokumentowanej, jednak nie wyższej niż określona w art. 80 ustawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2010 r., I UK 222/10, OSNP 2012/5-6/70; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 14/10, OSNP 2011/21 - 22/280; Komentarz do ustawy o emeryturach i rentach z FUS pod redakcją B. Gudowskiej i K. Ślebzaka, Wydawnictwo C.H. Beck Warszawa 2013, strony 552 - 553 i 557) , co oznacza, że podmioty te zobowiązane są do tego, by dowieść, że pokryły koszty pogrzebu. W analizowanej sprawie nie ulega wątpliwości, że Miasto Ł. – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ł. udokumentowało poniesione koszty pogrzebu stosowną fakturą, a nadto, iż do kosztów związanych z pochówkiem zalicza się niewątpliwie koszty związane z załatwianiem wszelkiego rodzaju formalności w urzędach, czy też np. u zarządcy cmentarza.

Jedynie na marginesie należy zauważyć, że organ rentowy, finansowany ze środków Skarbu Państwa, winien bardziej wnikliwie rozważać kwestie merytoryczne na etapie postępowania wewnętrznego. Wydaje się bowiem zaskakujące skarżenie orzeczenia, którego wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi 10 zł i podejmowanie szeregu płatnych czynności w tym zakresie (wynagrodzenie pracownika sporządzającego apelację, koszty postępowania sądowego, wynagrodzenie pełnomocnika obecnego na rozprawie, koszty materiałów, przesyłek itp.), których wysokość przekracza wielokrotnie wartość przedmiotu zaskarżenia. Skoro według ZUS „czynności związane z uzyskaniem aktu zgonu z USC MOPS mógł dokonać samodzielnie, bez generowania dodatkowych kosztów”, to tym bardziej organ rentowy mógł nie doprowadzać do generowania znacznie wyższych dla Skarbu Państwa kosztów związanych z niniejszym postępowaniem.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jako bezzasadną.

Przewodniczący: Sędziowie:

S.B.